

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та управління навчальним закладом

Дипломна робота здобувача
другого (магістерського) рівня вищої освіти

з теми: **«УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ УПРОВАДЖЕННЯ
ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ СУЧАСНОГО
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ»**

Виконала: студентка 2 курсу UNZ1-M20z групи
спеціальності 073 Менеджмент
Савчук Наталія Богданівна

Керівник:
Поліщук С.В., доцент кафедри педагогіки та
управління навчальним закладом,
кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент:
Гудима Н.В., доцент кафедри теорії та методик
початкової освіти,
кандидат філологічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	7
1.1. Сутність інноваційних освітніх технологій та необхідність їх упровадження в сучасному закладі освіти.....	7
1.2. Загальні підходи до проблеми упровадження інноваційних освітніх технологій у педагогічній теорії і та практиці діяльності сучасного закладу освіти.....	16
1.3. Методологічні засади дослідження проблеми управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в умовах сучасного закладу освіти.....	36
Висновки до розділу 1.....	52
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВПРОВАДЖЕННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	53
2.1. Аналіз практики впровадження інноваційних освітніх технологій в діяльність Тернопільської початкової школи №5 з дошкільним підрозділом.....	53
2.2. Система планування інновацій в освітньому процесі сучасного закладу освіти.....	67
2.3. Забезпечення управління процесом впровадження інноваційних освітніх технологій в діяльність Тернопільської початкової школи №5 з дошкільним підрозділом.....	76
Висновки до розділу 2.....	89
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
ДОДАТКИ.....	102

ВСТУП

На сьогодні пріоритетом соціально-економічного розвитку суспільства постає якісна освіта, яка є фундаментом для інтелектуального потенціалу держави, життєвої й професійної компетентності кожної особистості. Вдосконалення системи освіти є важливим фактором «успішного розвитку соціальної сфери, підготовки конкурентоспроможних на ринку праці фахівців, здатних продукувати нові технології й наукові знання та гідно представляти нашу країну в світовому співтоваристві» [23]. Разом з тим, проблеми навчання, виховання, розвитку дітей можна вирішувати ефективно лише вдосконалюючи власне систему управління, на основі науково обґрунтованих принципів, досягнень професійних керівників закладів освіти, модернізації загальних підходів до організації освітнього процесу.

Актуальність даної проблеми зумовлена пріоритетними напрямками розвитку освіти, визначеними в Національній доктрині розвитку освіти України в Україні в XXI столітті (2002) [57], в Законах України «Про освіту» (2017) [27], «Про загальну середню освіту» (2020) [26], Положенні про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (2012) [66], що спрямовані на поліпшення системи освіти в цілому, оновлення змісту, вдосконалення методів та технологій навчання дітей різного віку.

Вагомий чинник підвищення ефективності сучасної освіти – це застосування інновацій у практиці роботи закладу освіти. Звичайно, процес впровадження інноваційних освітніх технологій в діяльність закладу освіти є складним процесом, який передбачає поступове оновлення та вдосконалення змісту, засобів, методів, технологій навчання, виховання та управління, що, в кінцевому результаті, відобразиться на якості освітнього процесу в цілому.

Впровадження інновацій в освітній процес зумовлює потребу в переосмисленні й вдосконаленні планування, організації та інших управлінських функцій керівника, удосконаленні організаційної структури закладу освіти, що створюватиме сприятливі умови для професійного та творчого зростання педагогічних працівників, впливатиме на якість освітнього

процесу в цілому та підвищуватиме конкурентоспроможність такого закладу освіти.

Тому удосконалення управлінської діяльності керівника закладу освіти потребує пошуку методологічно вірних шляхів, науково-обґрунтованих теоретичних положень, засобів, педагогічних умов, які б сприяли ефективному впровадженню інноваційних освітніх технологій в діяльність сучасного закладу освіти.

Проблемами освітніх установ, питаннями управління педагогічними системами займались: А.К. Бондаренко, В.П. Беспалько, Л.М.Ващенко, Ш.М.Волобуєва, В.П.Воропаєв, Т.М. Давиденко, Е.В.Давиткіна, Л.М.Калініна, О.М.Коберник, Т.П.Колодяжна, Н.В.Краснокутська, В.Ю.Крічевський, Н.В.Кузьміної, О.І.Мармаза, П.П.Микитюк, А.Н.Морозова, Г.П.Новікова, С.І.Подмазін, Л.В.Поздняк, В.П.Сімонова, І.А.Селіверстова, А.Н.Троян, Д.М.Черваньов та інші науковці.

Проблемі розвитку інноваційних процесів в освіті, теорії та практиці впровадження інновацій в закладах освіти присвячено значну кількість досліджень, зокрема наукові праці: О.В.Адаменко, І.П.Аносова, С.А.Бараннікова, В.П.Беспалько, С.Д.Бушуєв, Г.І.Герасимов, І.М.Дичківська, В.В.Докучаєва, В.Н.Живікіна, В.І.Загв'язінської, В.Ф.Землянської, М.В. Кларіна, І.І.Коновальчук, Н.П.Кузькіна, В.Я.Ляудіса, О.А.Марущенко, А.М.Моїсеєва, А.С.Нісімчук, В.Ф.Паламарчук, І.П.Підласого О.В.Попової, А.І.Пригожина, В.І.Рибакова, Н.В.Сафонової, Г.К.Селевко, В.А.Сластеніна, А.В.Хуторський, Т.І.Шамова, П.І.Щедровіцької, А.В.Хуторського й інших.

Вченими обґрунтовано теоретичні положення внутрішнього шкільного управління, здійснено аналіз теорії та практики інноваційних процесів загалом та впровадження освітніх технологій в діяльність закладів освіти зокрема. Теоретичний аналіз проблеми свідчить про широкий спектр наукових розвідок, результати яких слугують підґрунтям для подальших досліджень. Разом з тим, цілісного, подальшого поглибленого обґрунтування потребує проблема управління процесом впровадження інноваційних освітніх технологій в умовах

сучасного закладу освіти. Тому актуальність та значущість зазначеної проблеми, зумовили вибір теми нашого дослідження: «Управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в умовах сучасного закладу освіти».

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати загальні засади управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій та розробити методичні поради щодо управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в умовах сучасного закладу освіти.

Відповідно до мети, визначено **завдання дослідження:**

- 1) з'ясувати сутність інноваційних освітніх технологій та загальні підходи до їх упровадження в практику діяльності сучасного закладу освіти
- 2) визначити методологічні засади дослідження проблем управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в умовах сучасного закладу освіти;
- 3) проаналізувати практику впровадження інноваційних освітніх технологій в діяльність досліджуваного закладу освіти;
- 4) обґрунтувати систему планування інновацій в освітньому процесі сучасного закладу освіти;
- 5) розробити методичні поради щодо управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в умовах сучасного закладу освіти.

Об'єкт дослідження: процес управління закладом освіти.

Предмет дослідження: управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в роботу закладу освіти.

Методи дослідження: теоретичний аналіз наукових джерел з досліджуваної проблеми; порівняння, узагальнення і систематизація емпіричних та теоретичних даних; спостереження, анкетування, вивчення й узагальнення передового досвіду вчителів-практиків.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що комплексно проаналізовано проблему управління процесом упровадження інноваційних

освітніх технологій в умовах сучасного закладу освіти.

Практичне значення полягає в тому, що запропоновано методичні поради щодо управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в умовах сучасного закладу освіти.

База дослідження. Експериментальна робота в рамках магістерського дослідження проводилася на базі Тернопільської початкової школи №5 з дошкільним підрозділом.

Апробація результатів дослідження: здійснювалася на VII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти» (14-15 квітня 2021 року) з доповіддю «Управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в контексті забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти»;

IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Роль і місце мистецької педагогіки у формуванні сучасної особистості» (11-12 березня 2021 р.) з доповіддю «Роль і місце інноваційних освітніх технологій в сучасному закладі загальної середньої освіти»;

Всеукраїнському круглому столі «Педагогіка вищої школи: актуалізація, інновація, організація» (21 квітня 2021 року) з доповіддю «Принципи управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в закладі освіти».

Результати дослідження обговорено також на засіданнях кафедри педагогіки та управління навчальним закладом Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2020-2021 рр.).

Публікації: опубліковано статтю «Принципи управління процесом упровадження інновацій в умовах сучасного закладу освіти» («Збірник наукових праць студентів і магістрантів педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; педагогічний факультет; [відпов. секр. Н. В. Бахмат]. Київ : Міленіум, 2021. Вип. XVII. – С. 222-226.).

Структура роботи: вступ, основна частина, яка містить два розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Повний обсяг роботи – 117 сторінок, основна частина – 93 сторінки.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів наукового дослідження дає підстави зробити наступні висновки:

1. Аналіз опрацьованих наукових джерел підтвердив актуальність проблеми управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в умовах сучасного закладу освіти. На основі аналізу відповідної літератури розглянуто теоретичні основи проблеми, з'ясовано сутність інноваційних освітніх технологій та необхідність їх упровадження в сучасному закладі освіти. Узагальнення наукових ідей дозволило зробити висновок про необхідність вдосконалення управління, організації, цілеспрямованого планування процесу впровадження інноваційних освітніх технологій в діяльність закладу освіти.

2. У дослідженні розкрито сутність і зміст базових понять. Так, поняття «*інновація*» розглядається відповідно до трьох основних підходів: 1) як результат творчого процесу у вигляді нової або вдосконаленої продукції (технології), 2) як процес впровадження, освоєння і використання нових рішень; процес зміни і удосконалення того або іншого продукту в тій або іншій господарській області; 3) як зміна, оновлення, що відбувається в продукті, технології, системі чи методі.

При цьому інноваційне навчання розглядають як зорієнтовану на швидкі зміни в навколишньому світі навчальну й освітню діяльність, що ґрунтується на розвитку творчих здібностей, різних форм мислення, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості і т.п.

Даючи визначення технології, її називають наукою про майстерність. Крім цього, загальноприйняте уявлення про технологію як конструювання освітнього, навчального, виховного процесу за схемою. При цьому спільним в усіх визначеннях спрямування педагогічної технології на підвищення ефективності навчального процесу та досягнення запланованих результатів навчання. Розмежовано такі поняття як «освітня технологія», «педагогічна технологія» та «технологія навчання (виховання, управління)», визначено їх як

технології різного рівня застосування.

Крім того, визначено, що «інноваційна педагогічна технологія характеризується як «цілеспрямоване систематичне та послідовне впровадження в практику прийомів, способів педагогічних дій і засобів, які охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до одержання очікуваних результатів», або як «комплексний, інтегрований процес, що охоплює суб'єктів, ідеї, способи організації інноваційної діяльності і забезпечує результативність нововведення».

3. Охарактеризовано сутність педагогічної інноватики як напряму педагогічних досліджень, який стосується закономірностей, принципів, різних способів здійснення педагогічних нововведень, а також проаналізовано становлення вітчизняної педагогічної інноватики. У роботі презентовано основні методологічні засади дослідження проблеми управління процесом впровадження інноваційних технологій в освітню діяльність закладу освіти. Так, охарактеризовано системний підхід у дослідженнях інноваційних процесів, його основні принципи (цілісності, переваги цілого над частинами, ієрархічності, структурності, взаємозв'язку цілісної системи зі зовнішнім середовищем). Також описано синергетичний та інтегративний підходи до аналізу інноваційних педагогічних систем, що створює комплексну картину інноваційних процесів.

4. Здійснено емпіричне дослідження процесу управління впровадженням інноваційних освітніх технологій в діяльність закладу освіти. Для цього було проаналізовано практику впровадження інноваційних освітніх технологій в діяльність Тернопільської початкової школи №5 з дошкільним підрозділом. А саме, висвітлено досвід впровадження в досліджуваному закладі освіти Лего-технології, технології «Мнемотехніка», технології «Лепбук», технології «Сторітелінг». Охарактеризовано сутність кожної з цих технологій, значення в освітньому процесі сучасної школи та описано досвід упровадження та використання технологій в досліджуваному закладі освіти.

5. Визначено й обґрунтовано цінність системи планування інновацій в

освітньому процесі сучасного закладу освіти. Описано й охарактеризовано основні види планування в школі, серед яких стратегічне, тактичне й оперативне; перспективне, річне й поточне. У цьому контексті виокремлено планування інновацій, що виступає однією із основних складових системи внутрішньозакладного управління інноваційною діяльністю закладу освіти. В роботі запропоновано також такі вимоги до організації успішного управління впровадженням інноваційних освітніх технологій, як: цільова спрямованість, перспективність і комплексність.

6. Визначено, що в управлінській структурі активно взаємодіють чотири види управлінських дій: планування, організація, керівництво та контроль. Визначено основні напрями впровадження інновацій в освіті, а також запропоновано конкретні ідеї щодо їх реалізації в досліджуваному закладі освіти. Приміром, активне використання нових інформаційних систем й інноваційних освітніх технологій, розвиток матеріально-технічної бази закладу освіти, реалізація ідей розвитку індивідуальності кожної дитини, її нахилів, інтересів, здібностей на основі надання їй доступних і якісних освітніх послуг та ін.

7. Запропоновано можливості забезпечення управління процесом впровадження інноваційних освітніх технологій в діяльність Тернопільської початкової школи №5 з дошкільним підрозділом. Відповідно визначено мету й етапи організації впровадження інноваційних освітніх технологій у діяльність Тернопільської початкової школи №5 з дошкільним підрозділом. Також заплановано подальше впровадження інноваційних освітніх технологій в Тернопільській початковій школі №5 з дошкільним підрозділом на 2021-2022 н.р. Визначено роль кожної адміністративної одиниці у реалізації цих планів. Зокрема, запропоновано основні етапи, розписано цілі впровадження комп'ютерних технологій в Тернопільській початковій школі №5 з дошкільним підрозділом.

8. Виходячи з теоретичних узагальнень та результатів емпіричного дослідження, було розроблено систему управління інноваційною діяльністю

освітнього закладу, а також ряд методичних порад щодо управління процесом упровадження інноваційних освітніх технологій в умовах сучасного закладу освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаменко О. В. Розвиток педагогічної науки в Україні в другій половині ХХ століття (1950 – 2000 рр.) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01; Луганськ, 2006. 46 с.
2. Аллак Ж. Вклад в будущее: приоритет образования. Москва. : Прогресс, 1993. 186 с.
3. Амонашвили Ш. А. Психологические основы педагогики сотрудничества : кн. для учителя. Киев. : Освіта, 1991. 111 с.
4. Андрущенко В. Роздуми про освіту : статті, нариси, інтерв'ю. Київ : Знання України, 2008. 819 с.
5. Аношкина В. Л. Образование. Инновация. Будущее : методологические и социокультурные проблемы. Ростов- на-Дону : Изд-во РО ИПК и ПРО, 2001. 176 с.
6. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : [монографія]. Київ. : КНЕУ, 2003. 394 с.
7. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения : общедидактический аспект. Москва. : Педагогика, 1977. 254 с.
8. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. Москва : Педагогика, 1989. 192 с.
9. Блауберг И. В. Юдин Э. Г. Становление и сущность системного подхода. Москва. : Наука, 1973. 270 с.
10. Боднар О. С. Організаційно-педагогічні засади експертного оцінювання навчально-виховної діяльності загальноосвітніх шкіл : автореф. дис ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2008. 20 с.
11. Бушуев С. Д. Креативные технологии управления проектами и программами : монография. Київ. : Саммит-Книга, 2010. 768 с.
12. Васянович Г. П. Вибрані твори : в 5 т.— Т. 2 : Морально-правова відповідальність педагога (теоретико-методологічний аспект) : монографія. Львів : Сполом, 2010. 356 с.
13. Ващенко Л. М. Система управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Київ,

2006. 45 с.
14. Ветрова І. М. Розвиток альтернативної середньої освіти у США (друга половина ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2008. 24 с.
  15. Выготский Л. С. Психология развития человека. Москва :Смысл ; Эксмо, 2005. 1136 с.
  16. Вірт-Кушнір, Л.І. Інноваційна складова реструктуризації промислових підприємств. *Наук. пр. ДонНТУ*. Серія: економічна. Вип. 80. Донецьк, 2004. С.118-125.
  17. Вознюк О. В. Педагогічна синергетика : генеза, теорія і практика : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 811 с.
  18. Воропаев В. И. Методы и средства управления проектами XXI века. – Москва : СОВНЕТ. 1997. 385 с.
  19. Герасимов Г. И. Инновации в образовании : сущность и социальные механизмы. Ростов н/Д : НМД «Логос», 1999. 136 с.
  20. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
  21. Гузик М. Філософсько-світоглядні основи педагогічної системи М. П. Гузика та особливості його авторської дидактики у спектрі можливостей *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2009. № 2. С. 30–33.
  22. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
  23. Довженко Т.О., Гавриш І.В. Теоретико-методологічні основи реалізації Stem-освіти в початковій школі науково-педагогічного проекту «Інтелект України». *Педагогіка та психологія* .2019. 03. 11. Випуск 60. С.12-21.
  24. Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні основи проектування інноваційних педагогічних систем : автореф. дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.01. Луганськ, 2007. 46 с.
  25. Дудченко В. С. Абсолютный консультант или секреты успешного консультирования. Москва. : Кватро-Принт, 2004. 240 с.

26. Закон України «Про загальну середню освіту» URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text>
27. Закон України «Про освіту» URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
28. Занков Л. В. Избранные педагогические труды. Москва. : Дом педагогики, 1999. 378 с.
29. Захаренко О. Школа над Россю. Київ : Рад. шк., 1979. 152 с.
30. Зязюн І. Філософія педагогічної наукової методології. *Професійна освіта : педагогіка і психологія* : україно-польський журнал. 2007. № 9. С. 49–69.
31. Каган М. С. Системный подход и гуманитарное знание. Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1991. 384 с.
32. Калініна Л. М. Інформаційне управління загальноосвітнім навчальним закладом: системи, процеси, технології : монографія. Київ : Інформавтодор, 2008. 472 с.
33. Карамушка Л. М. Психологічні засади організаційного розвитку : монографія / авт. кол. : Л. М. Карамушка, О. І. Бондарчук, О. А. Філь [та ін.] ; за наук. ред. Л. М. Карамушки. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 206 с.
34. Карпова Ю. А. Инновации, интеллект, образование : монографія. Москва. : Изд-во МГУА, 1998. 305 с.
35. Киричук В. О. Психолого-педагогічне проектування в системі виховного процесу загальноосвітньої школи. *Практична психологія та соціальна робота*. 2002. № 8. С. 4–12.
36. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии : анализ зарубежного. Рига : НИЦ «Эксперимент», 1995. 176 с.
37. Коберник О. М. Управління виховним процесом у загальноосвітньому навчальному закладі : монографія. Київ. : Наук. світ, 2003. 230 с.
38. Козаренко В. А. Система запоминания «Джордано». Москва, 2007. 321 с.
39. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование : учеб. пособие для высш. учеб. заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2005.

228 с.

40. Комаха Л. Г. Тадеуш Котарбінський як засновник праксеології. *Мультиверсум. Філософський альманах* : зб. наук. праць / гол. ред. В. В. Лях. Київ : Український центр духовної культури, 2001. Вип. 25. С. 103–111.
41. Кондратьев Н. Д. Особое мнение : избр. произведения в 2 кн. Москва : Наука, 1993. Кн. 1. 655 с.
42. Коновальчук І. І. Теоретичні та технологічні засади реалізації інновацій у загальноосвітніх навчальних закладах . Сутність та структура інноваційної компетентності педагога. Розробка системи і технології її розвитку. *Акмедосягнення науковців Житомирської науково-педагогічної школи*: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. С. 138-170.
43. Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні : педагогічні концепції. Київ : Школяр, 1997. 150 с.
44. Копилова О. П. Використання символів у роботі з дошкільниками. Старша група. Харків. : Вид-во «Ранок», 2010. 128 с.
45. Кочубей Н. В. Синергетические концепты и нелинейные контексты : монографія. Сумы : Университетская книга, 2009. 236 с.
46. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. КНЕУ, 2003. 504 с.
47. Кремень В. Поступ до нової філософії освіти в Україні. *Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні 1992–2002* : зб. наук. праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. Ч. 1. Харків : ОВС, 2002. С. 9–23.
48. Кузнец С. Экономическая система д-ра Шумпетера, излагаемая и критикуемая ; Перлман М. Две фазы заинтересованности Кузнеця Шумпетером / С. Кузнец, М. Перлман ; сост В. М. Московкин, Д. Ю. Михайличенко ; под ред. В. С. Пономаренко. –Харьков. : ИД «ИНЖЕК», 2013. 128 с.

49. Кузьмічова О. А. Соціальна детермінація наукової інновації : автореф. дис. ... канд. філософ. наук : 09.00.03. Одеса, 2005. 20 с.
50. Кумбс Ф. Кризис образования в современном мире. Москва, 1970. 245 с.
51. Курдюмов С. П. Структуры будущего: синергетика как методологическая основа футурологии. *Синергетическая парадигма. Нелинейное мышление в науке и искусстве* / сост. и отв. ред. В. Копчик. Москва : Прогресс-Традиция, 2002. С. 109–125.
52. Лутай В. С. Філософія сучасної освіти : навч. посіб. – Київ : Центр «Магістр-S», 1996. 256 с.
53. Максимюк С.П. Педагогіка URL: https://pidru4niki.com/81506/pedagogika/planuvannya_roboti_shkoli
54. Мармаза О.І. Менеджмент освітньої організації. Харків: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
55. Матвієнко О. В. Розвиток систем середньої освіти у країнах Європейського Союзу: порівняльний аналіз : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Київ, 2005. 41 с.
56. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент. Навчальний посібник. Київ Центр навчальної літератури, 2007. 400с.
57. Національна доктрина розвитку освіти в Україні URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>
58. Ничкало Н. Г. Педагогічні і психологічні дослідження в Україні : проблеми і перспективні напрями. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / АПН України ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Київ : Вінниця, 2002. Вип. 2, ч. 1. С. 16–22.
59. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології : навч. Київ : Видавничий центр «Просвіта», Пошуково-видавниче агенство «Книга пам'яті України», 2000. 368 с.

60. Паламарчук В. Ф. Першооснови педагогічної інноватики : у 2 т . Київ : Знання України, 2005. Т. 1. 420 с.
61. Педагогічні технології в початковій школі : навчально-методичний посібник / автор-упорядник В.В.Федорчук. - Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2014. – 268 с.
62. Перлаки И. Нововведения в организациях : пер. со словац. Москва : Экономика, 1991. 144 с.
63. Печчеи А. Человеческие качества. Москва : Прогресс, 1980. 302 с.
64. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. / О. М. Пехота, В. Д. Будак, А. М. Старєва [та ін.] ; за ред. І. А. Зязюна, О. М. Пехоти. К. : А.С.К., 2003. 240 с.
65. Подмазін С. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління освітніми системами. *Освіта і управління*. 1997. Т. 1, № 1. С. 137–139.
66. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00#Text>
67. Попова О. В. Розвиток інноваційних процесів у середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладах України в ХХ столітті : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Харків, 2001. 44 с.
68. Портер М. Конкуренция: Учеб. Пособие / Пер. с англ. Москва: Вильямс, 2001. 495 с.
69. Проект LEGO «Сприяння освіті» в Україні URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/proekt-lego-spriyannya-osviti-v-ukrayini>
70. Пщоловский Т. Принципы современной деятельности (введение в праксеологию) : пер. с польск. / Т. Пщоловский. Київ, 1993. 271 с.
71. Розпорядження кабінету Міністрів України від 17.06.2009 № 680-р. "Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи" [електронний ресурс] *Офіційний вісник України*. 2009. № 47. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-p>.
72. Рогова Т. В. Теоретичні і методичні основи персоналізованого підходу в

- управлінні педагогічним колективом середньої загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Харків, 2006. 46 с.
73. Росс Л. Человек и ситуация. Перспективы социальной психологии : пер. с англ. / Л. Росс, Р. Нисбетт ; под ред. Е. Н. Емельянова, В. С. Магуна. Москва : Аспект Пресс, 1999. 429 с.
74. Сабада І. В.. Сторітелінг – ефективний метод навчання та виховання URL : <https://genezum.org/library/storiteling--efektyvnyy-metod-navchannya-ta-vuhovannya>
75. Саймон Б. Общество и образование : пер. с англ. Москва : Прогресс, 1989. 200 с.
76. Саух П. Ю. Сучасна освіта: портрет без прикрас. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 382 с.
77. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учеб. пособ. Москва : Народное образование, 1998. 256 с.
78. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. Москва : НИИ школьных технологий, 2006. Т. 1. 816 с.
79. Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. XX – початок XXI ст.) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Київ. 2005. 41 с.
80. Сидоров С. В. Правила реализации системного подхода в управлении развивающейся школой. *Электронный журнал «Знание. Понимание. Умение»* № 2, 2010. Педагогика. Психология. [Електронний ресурс]. URL : www.zpu-journal.ru/.
81. Стадник В. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2006. 463 с.
82. Сурмин Ю.П., Туленков Н.В. Київ : МАУП, 2004. 608 с.
83. Сухомлинська О. В. Деякі питання етимології педагогічного знання. *Шлях освіти*. 2001. № 1. С. 2–7.
84. Сучасні технології навчання у підготовці педагогів: навчально-методичний посібник / автор-упорядник В.В.Федорчук. Кам'янець-Подільський, 2021.

- URL : <https://ru.calameo.com/books/005652160fef03533f43e>
85. Тард Г. Социальная логика. СПб. : Социально- психологический центр, 1996. 500 с.
  86. Тоцький, В.І. Організаційний розвиток підприємства: навч. посіб / В.І. Тоцький, В.В. Лавриненко. — К.: КНЕУ, 2005. — 247 с.
  87. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. 5-е изд. Москва : Политиздат, 1986. 590 с.
  88. Хуторской А. В. Теоретико-методологические основания инновационных процессов в образовании [электронный ресурс] *Интернет-журнал «Эйдос»*. 2005. 26 марта. URL : <http://www.eidos.ru/journal/2005/0326.htm>.
  89. Чепурний Г. А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти: навчально-методичний посібник/ Тернопіль : Мандрівець. 2015. 152 с
  90. Черваньов Д.М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. Київ : Т-во «Знання», КОО, 1999. 514 с.
  91. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия : пер. с нем., англ. Мјсrdf : Эксмо, 2008. 863 с.
  92. Щедровицкий Г. П. Избранные труды. Москва : Шк. Культ. Полит., 1995. 800 с.
  93. Щетинин М. П. Объять необъятное : записки. Москва : Педагогика, 1986. 176 с.
  94. Юсуфбекова Н. Р. Общие основы педагогической инноватики. Опыт разработки теории инновационных процессов в образовании : метод. пособ. Москва : ЦСПО РСФСР, 1991. 92 с.
  95. Christiansen J. A. Building the innovative organization : Management systems that encourage innovation. New York : St. Martin's Press, 2000. 357 p.
  96. Rogers E. Communication of innovation. Across-cultural approach. Free Press, 1971. № 4.
  97. Rogers E. Diffusion of innovation. San Fransisco : Free Press, 1983. 341 p.